

Едгар Алън По
Бъчвата с Амонтилядо

Хилядите несправедливости на Фортунато понесох, доколкото съм в тях, но когато той дръзна да ме обиди, аз се зарекох да отмъстя. Вие, които така добре познавате естеството на моята душа, едва ли бихте допуснали, че съм изрекъл някаква заплаха. Най-после мъст – този въпрос беше решен категорично, но самата категоричност на решението ми изключваше идеята за риск. Трябва не просто да накажа, а да накажа безнаказно. Една злина не е поправена, щом възмездието засегне поправящия. И еднакво непоправена е тя, ако отмъстителят не принуди сторилия злината да осъзнае отмъщението.

Да сме наясно: нито с думи, нито с действия бях дал на Фортунато повод за усъмняване в моята добронамереност. Продължих, по необходимост, да му се усмихвам широко, а той не се досещаше, че сега усмивката ми се появява при мисълта за жертвата, в която щях да го принеса.

Имаше си едно слабо място, тоя Фортунато, въпреки че в други отношения внушаваше уважение и дори страх. Гордееше се, че е познавач на виното. Малко италианци притежават духа на истински ценители. В повечето случаи те пригаждат възторга си според времето и случая, като упражняват своето самозванство пред британските и австрийските милионери. Подобно на сънародниците си, Фортунато беше шарлатан, що се отнася до картините и скъпоценните камъни, но от стари вина наистина разбираше. По това аз на практика не се различавах от него: бях вещ в италианските вина и при всяка възможност ги купувах в големи количества.

Една привечер, във върховното безумство на карнавалния период, срещнах моя приятел. Той ме приветства изключително топло, тъй като беше пил много. Носеше шутовски одежди: плътно прилепнало по тялото пъстро-раирано трико, а главата му увенчаваше островърха шапка с камбанки. Така се зарадвах на срещата, та чак си помислих, че никога не бих престанал да стискам и извивам ръката му.

– Драги Фортунато – рекох му аз, – какво щастие е за мен да ви срещна. Забележително добре изглеждате днес! Аз пък получих едно буре с нещо, което взех за амонтилядо¹, но имам съмнения в това.

– Какво – нададе глас той. – Амонтилядо? Буре? Не може да бъде! И то в разгара на карнавала!

– Имам известни съмнения – повторих аз, но имах и глупостта да го платя като истинско амонтилядо, без да се посъветвам с вас. Бяхте

1. Amontillado – сухо испанско вино. – Б. пр.

неоткриваем, а аз се страхувах да не изпусна сделката.

– Амонтилядо!

– Имам известни съмнения.

– Амонтилядо!

– И трябва да ги разсея.

– Амонтилядо!

– Понеже сте зает, аз се запътих към Лукези. Ако някой умее да различава вина, това е той. Той ще ми каже...

– Лукези не може да различи амонтилядо от херес.

– И въпреки това някои глупаци ще рекат, че неговият вкус не пада по-долу от вашия.

– Хайде, да вървим.

– Накъде?

– Към вашите изби.

– Не, друже мой, не бих се възползвал от вашата добросърдечност. Доколкото разбирам, вие сте възпрепятстван. Лукези...

– Нямам никаква работа. Хайде!

– Не, друже мой. Не става въпрос за работа, а за тежката простуда, която забелязвам, че ви измъчва. Избите са непоносимо влажни. Стените им са покрити със селитра.

– Няма значение. Нищо и никаква простуда. Да вървим. Амонтилядо! Изиграли са те. Пък и тоя Лукези – той не може да различи шери от амонтилядо.

При тези думи Фортунато сграбчи ръката ми. Сложих си черна копринена маска, загърнах се плътно с едно *goquelaire*² и го оставих да ме влачи, забързан към моето палацо.

У дома нямаше нито един прислужник – бяха офейкали, за да се повеселят както подобава по това време. Бях казал, че ще се върна не порано от сутринта; бях дал ясно нареждане да не мърдат от къщи. Знаех добре, че тази заповед е достатъчна, за да съм сигурен, че незабавно ще изчезнат, всички до един, веднага щом си обърна гърба.

Взех от поставката на стената два факела, подадох единия на Фортунато и с поклон го поведох през покоите на дома към сводестия коридор, по който се стига до подземията. Спуснах се по една дълга вита стълба, умолявайки го да ме следва внимателно. Стигнахме най-последния на нашето спускане и застанахме един до друг върху влажната земя

2. *Roquelaire* (фр.) – старинно френско наметало. Правилното изписване на думата е *goquelasse*, но сгрешеният правопис на По е запазен във всички познати ми англоезични издания и руски преводи на разказа. – Б. пр.

в подземната гробница на Монтрезорите.

Походката на приятеля ми беше неуверена и камбанките на шапката му звънтяха на всяка крачка.

– Бурето? – попита той.

– То е по-нататък – отвърнах, – но обърнете внимание на бялата плетеница, която блещука по стените на тази пещера.

Той се обърна към мен и две замъглени очи, от които сълзеше пианска влажност, се възряха в моите.

– Селитра? – попита най-последно той.

– Селитра – отвърнах аз. – Откога имате тази кашлица?

– Кха!кха!кха! – кха!кха!кха! – кха!кха!кха! – кха!кха!кха! – кха!кха!кха!

Горкият ми приятел не можеше да отговори в продължение на дълги минути.

– Няма нищо – рече той най-сетне.

– Хайде – казах решително аз. – Да се връщаме. Здравето ви е ценно. Вие сте богат – уважават ви, възхищават ви се, обичат ви – щастлив сте, така както бях щастлив и аз някога. Вие ще липсвате на много хора; аз – на никого. Да се връщаме. Ще се разболеете, а аз не мога да поема такава отговорност. Освен това, Лукези...

– Стига – възкликна той. – Тази кашлица не е нещо сериозно. Тя няма да ме убие. Няма да умра от кашлица.

– Така е, така е – отвърнах. – Всъщност, съвсем не исках да ви тревожа излишно, но трябва да вземете всички предпазни мерки. Глътка от този медок³ ще ни предпази от влагата. Тукати изтеглих една бутилка от дългата редица нейни дружки, които лежаха в пръстта и отпуших гърлото и.

– Пийте – рекох, подавайки му виното. Той го поднесе към устните си с цинична усмивка. Поспря се и ми кимна фамилиарно, от което неговите камбанки зазвънтяха.

– Пия – произнесе той – за здравето на погребаните, които почиват около нас.

– А аз – за вашето дълголетие.

Той отново се хвана за ръката ми и продължихме.

– Тази гробница – отбеляза той – е обширна.

– Монтрезорите – отвърнах – са били велик и многоброен род.

– Забравих вашия герб.

3. Медок – вид френско червено вино. – Б. пр.

– Огромен златен човешки крак върху лазурен фон стъпква изправена змия, чиито зъби се забиват в петата му.

– А девизът?

– *Nemo me impune lacessit*⁴.

– Хубаво – оцени го той.

Виното искреше в очите му и камбанките звънтяха. Този медок разпалваше и моето въображение. През грамади от кости, с големи и малки бъчви между тях, бяхме стигнали до най-дълбоките недра на тези катакомби. Спрях отново и този път се осмелих да хвана Фортунато за ръката над лакътя.

– Селитрата – казах аз. – Вижте как се увеличава. Виси като мъх от свода. Намираме се под речното легло. Капките влага се процеждат между костите. Да се връщаме, преди да е станало твърде късно. Кашлицата ви ...

– Няма ми нищо – прекъсна ме той, – да продължаваме. Но първо, още по глътка медок.

Отпуших и му подадох плоска бутилка с деграв⁵. Изпразни я на един дъх. Очите му запламтяха със свиреп блясък. Той се изсмя и подхвърли бутилката нагоре с жест, чието значение не проумях.

Погледнах го изненадано. Той повтори движението – някаква гротеска.

– Не схващаш ли? – попита ме той.

– Не схващам – отвърнах.

– Значи не си от братството.

– Какво?

– Не си от масоните.

– Да, да – рекох – да, да.

– Ти? Не може да бъде! Масон?

– Масон – потвърдих.

– Знак – настоя той.

– Ето това – отговорих, изваждайки една мистрия изпод диплите на моето *goquelaire*.

– Майтапиш се – възкликна той, като отстъпи няколко крачки. – Но, напред към амонтиядото.

4. *Nemo me impune lacessit* (лат.) – Никой няма да ме оскърби безнаказано. Този израз е също така национален девиз на шотландците и някои интерпретатори го свързват с шотландския корен на осиновителя на По – Джон Алън, – към когото писателят съвсем не изпитва синонни чувства. – Б. пр.

5. *De Grave* – вид френско вино. – Б. пр.

– Така да бъде – рекох, пъхвайки инструмента обратно под намета-лото, след което отново му подадох ръката си. Той тежко се отпусна върху нея. Продължихме нашия път в търсене на амонтилядото. Минахме през поредица от ниски арки, спуснахме се, продължихме напред и, спускайки се отново, стигнахме до една дълбока крипта, в чиито спарен въздух факелите повече тлееха, отколкото пламтяха.

В най-отдалечения край се откриваше още една, по-малка крипта. Стените и, чак до сводестия таван, бяха покрити с човешки останки – също като в огромните парижки катакомби. В този стил бяха орнаментирани три от стените на вътрешната крипта. Костите от четвъртата бяха съборени и се валяха безразборно по земята, като на едно място оформяха неголяма могила. В така оголената от кости стена съзряхме още по-вътрешна ниша, дълга около четири, широка три и висока шест-седем фута. Тази ниша не изглеждаше направена с някаква особена цел и представляваше просто промеждутък между два от гигантските стълбове, поддържащи тавана, а масивната гранитна стена на гробницата образуваше задната и стена.

Напразно Фортуна надигаше гаснещия си факел, опитвайки се да надникне в дълбините на нишата. Краят и не се виждаше в мъждивата светлина.

– Влезте – казах му. – Амонтилядото е тук вътре. А пък Лукези ...

– Той е невежа – прекъсна ме приятелят ми, пристъпвайки несигурно напред, докато аз го следвах неотстъпно. В един момент той беше стигнал до края на нишата, и откривайки стената, преграждаща пътя му, се спря озадачен. В следващия момент вече го бях приковал върху гранитата. На стената имаше две железни скоби, на два фута хоризонтално една от друга. От едната висеше къса верига, от другата – катинар. Да увия краищата и около кръста му и да я заключа здраво беше работа за секунди. Твърде смаян беше, за да се противи. Извадих ключа от катинара и заднишком излязох от нишата.

– Прокарайте ръка по стената – посъветвах го. – Не може да не почувствате селитрата. Тук наистина е много влажно. Още веднъж ви умолявам да се връщаме. Не? В такъв случай без колебание ще трябва да ви изоставя. Но първо трябва да ви окажа всички дребни почести, които са в моята власт.

– Амонтилядото – възкликна моят приятел, все още не съвзел се от удивлението.

– Наистина – казах, – амонтилядото.

След тези думи аз забързах към купчината кости, за които ви бях

споменал. Разхвърляйки ги настрани, скоро открих известно количество дялани камъни и хоросан. С тези материали и с помощта на мистрията започнах енергично да зазиждам входа на нишата.

Едва бях направил първия ред, когато установих, че опиянението на Фортунато доста е попреминало. Първият признак за това беше един сподавено простенат вопъл от дъното на нишата. Това не беше пиянски плач. Последва дълго и упорито мълчание. Иззидях втория, после третия, после четвъртия ред ... и тогава дочух бясното дрънчене на веригата. Този шум продължи няколко минути, през които, за да слушам с по-голямо удоволствие, аз прекратих работата си и приседнах върху костите. Когато дрънченето най-подир утихна, аз хванах отново мистрията и без прекъсване довърших петия, шестия и седмия ред. Стената почти беше стигнала равнището на гърдите ми. Пак спрях и с вдигнатия над зида факел хвърлих няколко бледи лъча върху фигурата там вътре.

Гръмките и пронизителни крясъци, които гърлото на прикования изстрелваше един след друг, сякаш яростно ме отблъснаха назад. За миг се поколебах – потръпнах. Извадих рапирата от ножницата си и започнах да опипвам нишата с нея, но мисълта мигом ми върна увереността. Опрях ръка върху масивния корпус на гробницата и се почувствах удовлетворен. Приблжих се отново до стената. Посрещнах крясъците на негодувание с ответни викове. Отеквах, допълвах, надминавах неговите по сила и обем. Щом сторих това, кресливецът замлъкна.

Стана полунощ и работата ми вървеше към своя край. Бях положил осмия, деветия и десетия ред. Бях свършил единадесетия и част от последния; оставаше ми да сложа и да замажа само още един камък. Борех се с тежестта му: почти го бях поставил на определеното място. Внезапно от нишата долетя тих смях, от който косите ми настръхнаха. Последва го тъжен глас, в който едва разпознах гласа на благородния Фортунато. Той казваше:

– Ха!ха!ха! – хе!хе! – ама че хубава шега – чудесен майтап. Голям смях ще падне над това в палацото – хе!хе!хе! – докато си пием виното – хе!хе!хе!

– Амонтилядото – уточних.

– Хе!хе!хе! – хе!хе!хе! – да, амонтилядото. Но не стана ли вече твърде късно? Няма ли да ни очакват в палацото – синьора Фортунато и другите? Хайде, да си вървим отгук.

– Да – казах, – да си вървим отгук.

– В името на Бога, Монтрезор!

– Да – казах, – в името на Бога!

Но напразно очаквах ответ на тези думи. Изгубих търпение и се провикнах силно:

– Фортунато!

Никакъв отговор. Провикнах се отново:

– Фортунато!

Отново никакъв отговор. Промуших единия факел през все още зещия отвор и го пуснах да падне в нишата. Отвърна ми само звънът на камбанките. Болка изпълни сърцето ми – от влагата в подземиеото. Побързах да си свърша работата. Поставих последния камък на мястото му и го замазах. Около новия зид издигнах пак стария вал от човешки кости. През последния половин век никой смъртен не ги е безпокоил. In pace requiescat!⁶

КРАЙ

6. In pace requiescat (лат.) – „Почивай в мир“ е последната фраза на заупокойната молитва. – Б. пр.

© 1999 Огнян Ковачев, превод от английски

Edgar Allan Poe
The Cask of Amontillado, 1846

Източник: <http://sfbg.us>

Издание: Литературен вестник, бр. 2, 20–26 януари 1999 г.

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/204>]